

KING OF THE HILL

116

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

AZ ERDŐGAZDASÁG ÉRDEKKÉPVISELETE

IRTA

KAÁN KÁROLY

M. KIR. ERDŐMESTER

KÜLÖNLENYOMAT AZ ERDÉSZETI LAPOK 1907. ÉVFOLYAM XX—XXI. FÜZETÉBŐL

1
A. k. 2469.

BUDAPEST, 1907.

"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA.

TARTALOM

=

I. Az erdőgazdaság érdekképviseletének kérdése	3
II. Mező- és erdőgazdasági érdekképviselet	24

I.

Az erdőgazdaság érdekképviselésének kérdése.

A gazdasági érdekképviselés nagyszabású kérdése a legutóbb hatalmas hullámokat vert a magyar gazdaságban.

Az O. M. G. E.-ben úgy, mint a vidéki mezőgazdasági egyesületekben folyt tárgyalások, a gazdasági folyóiratok,^{*)} ugymint a napilapok sok oldalról világították meg ezt a jelentős kérdést.

Foglalkozott vele a múlt évben Nagyváradon tartott mezőgazdasági kongresszus is már,^{**)} de kifinomult alakban, kifejeződött nézetekkel csak most jutott a mezőgazdákhoz Pécsen megtartott országos ülése elé.

Ez a kongresszus már dönteni is volt hivatva e kérdésben.

Az a tizenkét kérdőpont, melyet a földművelésügyi miniszter a folyó év májusában küldött szét és amelyre választ kér az ország gazdaközönségétől, nagyban elősegítette a kérdés kialakulását. Vele nemcsak az e tárgyú vitát terelte egy bizonyos meghatározott irányba, de széles körben megszólaltatta a magyar gazdaságot is.

Sikerült is a haza majdnem minden vidékéről a tárgy meghatározott kérdéseire nézve bekívanni a gazdaközönség nézetét és a legszélesebb körben érdeklődést kelteni a tárgy iránt.

^{*)} Lásd pl. a Köztelek 40., 43., 46., 64., 66., 67. számait: a Gazdasági Lapokat stb.

^{**)} Lásd Erdészeti Lapok 1906. évi XI. szám 857. old. Földes János: Napikérdések. (A gazdasági érdekképviselés és az erdészet.)

Az O. M. G. E. ugyanis nemcsak maga foglalkozott a neki megküldött kérdőpontokkal, de válaszát közölte a vidéki mezőgazdasági egyesületekkel is, kérve azok támogató hozzájárulását. A pécsi országos mezőgazdasági kongresszusig 54 vidéki egyesület foglalt állást és nyilatkozott a feltett kérdőpontokra nézve. Tulnyomó többségük az O. M. G. E. álláspontját fogadta el.

A mezőgazdasági érdekek nézőpontjából eléggé megérettnek látszott ez okból a kérdés arra, hogy a pécsi országos gazdaggyűlés az alkotandó törvény gerinczét képező miniszteri kérdőpontok fölött és velük az érdekképviselő kérdésének lényegében döntő határozatot hozzon.

Ámde nem egészen így történt a dolog.

Az országos gazdaggyűlés az e tárgyú kardinális kérdések nagyobb részét ugyan elfogadta és egyhangulag hozzájárult pl. a kényszertársulás és az önmegadóztatás elvéhez, de nem sikerült megegyezésre jutnia abban a kérdésben, hogy kerületileg vagy megyénként szerveztessenek-e a kamarák. Döntő állásfoglalás tehát ebben a tekintetben nem történt. Az egyik legfontosabb elvi kérdés tehát nyitva maradt.

Egyébként úgy határozott az országos gazdaggyűlés, hogy az e kérdésre vonatkozólag összegyűlt, immár nagy anyaghalmazt a földmivelésügyi miniszter elé terjeszti, kérve hogy a gazdasági érdekképviselőre vonatkozó törvényjavaslatot ennek felhasználásával szerkessze meg és terjessze a képviselőház elé.

A gazdasági érdekképviselő kérdése a mezőgazdasági érdekek nézőpontjából tehát már sok, sőt valószínűleg elégséges megvilágítást nyert. Nem nyert azonban még az erdészeti nézőpontokból!

A m. kir. földmivelésügyi miniszter ugyanis az Ország-

gos Erdészeti Egyesületnek is megküldötte a fentemlített kérdőpontokat. Az Országos Erdészeti Egyesület azonban még nem nyilatkozott végérvényesen e kérdésben. Várázó álláspontja az adott esetben a mezőgazdák Pécsen megtartott kongresszusáig indokolt lehet. Szükséges azonban, hogy most már nyilvánítsa nézetét a feltett kérdőpontokra nézve.

Az Országos Erdészeti Egyesület megnyilatkozása annál kívánatosabb, mert az O. M. G. E. részéről a 2-ik kérdőpontra adott részletesebb válasz *a)* alpontjában foglalt egyhangu állásfoglalás szerint és a pécsi országos mezőgazdasági kongresszus elé terjesztett s ez irányban ott is egyáltalán nem kifogásolt előadói tervezet értelmében a gazdasági kamarák hivatása nemcsak a mező-, *hanem egyúttal az erdőgazdasági érdekek szolgálata is volna*, s így a kamarák nemcsak a mezőgazdaság, *hanem az erdőgazdaság hivatalos érdekképviselői testületei is lennének*.

A gazdáknak és főleg a földbirtokosoknak az a kívánsága, hogy a gazdasági kamarák ne csak a mezőgazdaság, hanem az erdőgazdaság érdekeit is szolgálják, természetes, jogosult és becsülendő. Amikor mezőfölddel rendelkezők erdővel is bírnak és erdőgazdaságot is üznek és viszont amikor az erdőbirtokosok mezőfölddel is rendelkeznek, csak természetes lehet, ha ezek birtokuk nemcsak egyik művelési ágának, hanem minden gazdasági üzemének kívánnak érdekképviselőt biztosítani. Így állván a helyzet, első sorban is felmerül a kérdés, vajon képes-e s ha igen, mivel és mennyire képes ilyen kamarai intézmény a mezőgazdasági célok szolgálata mellett elősegíteni az erdőgazdálkodás érdekeit?

Olyan magyar példával, melyre e kérdésben adandó válaszunknál támaszkodhatnánk, természetesen nem ren-

delkezőnk. A porosz gazdasági kamaráknak az erdőgazdasági érdekek emelésében eddig is bizonyos sikerrel járt tevékenysége után megállapíthatjuk azonban, hogy *az ottani viszonyok között* a gazdasági kamarai intézmény a mezőgazdasági célok szolgálata mellett bizonyos mértékig elősegíti az erdőgazdálkodás érdekeit is, amivel azonban még nem akarjuk határozottan állítani, hogy ez nálunk is így lenne.

Állításunk bizonyítására utalhatunk Schwappach dr.-nak azon tanulmányára, melyet a porosz gazdasági kamaráknak a magántulajdonu erdőbirtok nézőpontjából való jelentőségéről irt*) és amelyet Bund Károly közlése nyomán**) e lapok közönsége is ismer.

Schwappach dr. különben a német birodalmi erdőgazdálkodás legutóbb tartott kongresszusán, a magántulajdonu erdőbirtokok gazdasági fellendítésének eszközeiről tartott és rendelkezésemre bocsátott beszédében az adatok egész sorozatával megindokolt arra a konklúzióra jut, hogy *a magántulajdonu erdőbirtokok gazdasági sikerének emeléséhez első sorban és legfőképpen az okszerűen szervezett gazdasági kamarák intézménye szolgálhat.*

Következtetéseit ő is a porosz gazdasági kamarák tevékenysége sikeréből vonja le. Pedig az erdőgazdaság nézőpontjából ezeknek sem biztosít ideális szervezetet a rájuk vonatkozó 1894. évi június 30-iki törvény.

Dankelmann dr. az eberswaldei erd. akadémia néhai nagynevű igazgatója, a gazdasági érdekképviselőre vonatkozó e porosz törvény alkotásakor nagy gazdaságpolitikai tudásával szállt sikra annak a célnak érdekében, hogy *az erdőgazdaság kamarai képviselője törvényileg biztosíttassék és szabályoztassék.*

*) Zeitschrift für Forst und Jagdwesen 1905. IX. füzet.

**) Erdészeti Lapok 1906. évi IV-ik füzet 342. oldal.

Az erdőgazdaságnak a porosz törvény tényleg nem biztosít képviseletet a kamarákban. *Az erdőgazdasági érdekek szolgálatának módjára sem tartalmaz határozott előírásokat s ennek megállapítását teljesen a kamarákra bizza.* A törvénynek az adott esetben és még a porosz gazdasági viszonyok nézőpontjából is túlzottnak jelezhető liberalizmusa nem lehet az ügy szolgálatának javára.

Törvény szerint ugyanis joguk van a gazdasági kamaráknak ahhoz, hogy magukat tagjaik számának egy tizedéig szakértőkkel egészítsék ki. Joguk van továbbá, hogy kebelükből bizottságokat alakítsanak egy bizonyos kérdés megoldására, vagy bizonyos tartós cél szolgálatára. E bizottságok is jogosítva vannak arra, hogy maguk közé nem tagokat is válasszanak.

Igy aztán a kamarák tetszésétől függ, hogy tagjaik közé erdőgazdasági szakértőket *választanak-e*, avagy külön erdőgazdasági bizottságot alakítanak, amely magát *esetleg* szakértőkkel kiegészíti.

A kamarák tetszésétől függ tehát az, vajjon *kivánják-e és miképpen kívánják szolgálni az erdőgazdaság érdekeit.*

Manapság úgy áll a dolog, hogy: a wiesbadeni és a rajnavidéki (Rheinprovinz) kerületek kivételével immár gondoskodott minden kamara valamely formában az erdőgazdasági érdekek szolgálatáról. Ez a gondoskodás azonban nagyon is sokféle. Ugyanis:

1. A keletporoszországi, a sziléziai, a poseni, a brandenburgi, a pomerániai, a szász és a hannoveri kerület gazdasági kamarája külön erdőgazdasági bizottságot, illetve erdőgazdasági osztályt alakított.

2. A westfaliai és kasseli kamarák különös erdőgazdasági osztályok alakítása nélkül erdőgazdasági szakértőket választottak a kebelükbe.

3. A schleswigholsteini kamara a törvényben biztosított jogánál fogva egy erdőgazdasági egyesülettel lépett kapcsolatba.

Abból a célból, hogy az erdőbirtokosoknak erdőgazdasági kérdésekben tanácsokat adhassanak a brandenburgi, a pomerániai, a poseni, a szász és a hannoveri kamara állandó erdészeti alkalmazott részére állást szervezett. Más kamarák az állam vagy községek, esetleg magánosok erdőgazdasági tisztviselőivel egyeztek meg oly irányban, hogy az erdőbirtokosok kívánatára szakértő tanácscsal fognak szolgálni. Ez utóbbi módnál két forma alakult ki. Nevezetesen: vagy aktív szolgálatban maradtak e tisztviselők és az ilyen szakértői tanácsadást mellékfoglalkozás gyanánt üzik (Szilézia és Westfalia), vagy elhagyták szolgálatukat és tevékenységük csakis kamarai célok szolgálatára terjed szakértői, de nem kamarai tisztviselői alkalmazásban.

A legjobban vált be a külön erdészeti osztályok alakítása, mert csakis olyan kamarai állandó alkalmazottak érhetnek el említésre méltó sikereket, akik egész tevékenységüket ezen nehéz, de fölötté hálás feladatnak szentelhetik. E sikerek ugyanis legtöbbször az alkalmazottak személyes kezdeményezésére vezethetők vissza. Az eddigi tapasztalatok azt igazolták, hogy oly szakértők bevonása, akik az ilyen szolgálatot mellékfoglalkozásként üzik, nem járt a legjobb sikerrel és hogy az ilyen szakértőket az érdekeltek nagyon is ritkán veszik igénybe. Főleg alkalmatlan ez a rendszer arra, hogy az erdőrendezési ügyekben sikeres tevékenységet legyen képes felmutatni.

Az ilyen szakértők bevonása csakis a kamarák külön erdészeti osztályainak kiegészítésére szolgálhat ott, ahol az önálló erdőgazdasági osztály alkalmazottai nem győzik a rájuk váró összes feladatok megoldását.

A porosz gazdasági kamarákról általánosságban szólva,

fel kell említenünk, hogy azok a gazdaság gyakorlati szükségletei szerint alakultak ki. Tevékenységük irányzatai szerint bizottságokra oszlanak. A bizottságokat kamarai tagok és beválasztott nem kamarai tagok alkotják. Minden ilyen bizottságnak kezdetben csak egy tisztviselőt bocsátottak rendelkezésére, hogy annak ügyeit végezze, nevezetesen a tárgyalások anyagát beszerezze, a jelentéseket elkészítse és a javaslatokat feldolgozza, jegyzőkönyveket megszerkessze stb. Az ilyen tisztviselők szolgálatilag rendszerint a kamarai elnöknek, vagy a kamarai ügyvezető igazgatónak vannak alárendelve.

Miután azonban a kamarák igénybevétele elég nagy és hova-tovább emelkedő, általánosan arra a tapasztalatra jutottak, hogy az összes munkálatok végzésére egy tisztviselő nem elégséges. Alkalmaztak azután segédeket (assistentek) és irnokokat.

A bizottságok végrehajtó szerveiből így alakultak ki azután az osztályok.

Az erdőgazdasági bizottság végrehajtó szerveit röviden erdőgazdasági osztálynak nevezik. Az erdőgazdasági bizottság és vele az erdőgazdasági osztály tevékenységi terét a kamara kerületébe eső községi, közbirtokossági és magán-erdők képezik. Minden olyan képzelhető kérdés, amely a birtokost érdekelheti és amelyet a birtokos önállóan megoldani nem tud, vagy nem akar, a gazdasági kamara elé jut és az erdőgazdasági osztálynak osztatik ki.

A legfontosabb és legnehezebb kérdések a bizottság tárgyalásainak anyagát képezik, míg a többi kérdést az erdőgazdasági osztály önállóan intézi el.

A felmerülő kérdések legnagyobb része az erdőtenyésztés, az erdővédelem és faértékesítés körébe tartozik. Olyan kérdések, melyeknek erdőgazdasági jellegük mellett még

jogi oldaluk is van, a jogvédelmi osztálylyal közösen tárgyaltnak meg. Épp így igénybe veszik a közgazdasági osztályt pl. tarifák és vámok tekintetében, a mezőgazdasági osztályt pl. a vadnak szánt rétek művelése kérdésében, a gyümölcsstermesztési osztályt rovarpusztítás, hernyóenyveszerzés stb. dolgában, a tűzbiztosítási osztályt erdőtüzek esetén stb.

Hogy mily különféle és sokoldalú egy erdőgazdasági osztály tevékenysége, az már az eddig leirtakból is következtethető. Mégis hogy a kép teljesebb legyen, lássuk dr. Henze nyomán az egyes porosz kamarák erdészeti osztálya azon jelentésének adatait, melyek a kamarák 7 évi működéséről szóló és most megjelent ismertetőben láttak napvilágot és amelyek a kamarák erdőgazdasági tevékenységét megvilágítják. *)

1. A kamarák erdőgazdasági osztálya részéről a magánerdők birtokosainak nyújtott állandó tanácsadás.

A gazdasági kamarák e tárgyban egybehangzóan reámutatnak arra, hogy a magán erdőbirtokosok hovatovább meggyőződnek arról, miszerint a tervnélküli erdőgazdálkodás manapság már nem lehet időszerű, és hogy a tartamosság feltételével a jövedelem emelkedése csakis üzemterv alapján, tervszerű felügyelet és az erdőgazdasági munkák kellő ellenőrzése mellett lehetséges.

Miután a gazdasági kamarák erdőgazdasági osztályai nagyon is fiatalok (az első 1899 szeptemberében Berlinben létesítették), az osztályoknak az állandó tanácsadás céljából való igénybevétele kimagyarázhatóan gyérebb.

A brandenburgi kamara az 1905/906. évben összesen 31,429 hektár térfogatu 43 erdőbirtokot látott el állandó tanácsccsal. Ezen erdőbirtokok legnagyobb részének térfogata 500—2000 hektár

*) Az alábbi ismertetés dr. Henze, a szász gazdasági kamara erdészeti tanácsadójának „Die Forstteilungen der preuss. Landwirtschaftskammern” című az Allg. Forst- und Jagdzeitung 1907. évi aug. havi füzetében megjelent ismertetése nyomán készült.

között váltakozik. Évi illeték fejében befizettek ezek összesen 8850 koronát.

A szász tartományi kamara (Provinz Sachsen) összesen 1050 hektár térfogatu 3 erdőgazdaságot látott el állandó tanácsal.

A hannoveri kamara erdőgazdasági osztálya ez idő szerint összesen 1010 hektár térfogatu két erdőbirtok gazdasági ügyeit intézi.

A poseni kamara területén a kamara állandó tanácsadásának kikérése mellett intézik 17,860 hektár térfogatu tervszerű gazdálkodásra berendezett és 2400 hektár berendezésre váró, összesen tehát 20,260 hektár térfogatu erdőgazdaságát.

A keletporoszországi kerület (Provinz Ostpreussen) gazdasági kamarájának állandó felügyelete alatt van egy városi erdőbirtok, 4 hitbizományi birtok, 5 szabad magán erdőbirtok, összesen 6477 hektár területtel és további 5 magánbirtok nem ismertetett térfogattal.

II. Egyszeri vagy átmeneti tanácsadás.

A magán erdőbirtok e fajta támogatása, szemben az állandó tanácsadással, mind jobban apad, miután ez utóbbi hova-tovább tért hódít.

Ilyen egyszeri helyi tanácsadással a brandenburgi kamara területén az 1901—906. években 176 esetben összesen 94,000 hektár területre vonatkozólag éltek. Az ilyen egyszeri tanácsadások illetéke kerekszámban 4500 márkára rugott.

A hannoveri kamara erdőgazdasági osztálya 5 esetben nyilváníttotta nézetét magántulajdonu erdők gazdasági kérdésében, a keletporoszországi 6, a poseni 9, a sziléziai 14 esetben.

III. Különleges erdészeti technikai vélemények és erdőértékszámítások.

A brandenburgi kamara területén 1901-től 1906-ig összesen 8967 hektár területű erdőbirtokra nyilvánítottak ilyen véleményeket. A szász vidéki kamara erdőgazdasági osztálya 474 hektár térfogatu erdőérték számítását végezte. A pomerániai 7 esetben végzett értékszámítást összesen 1453 hektár területre nézve. A

poseni kamara csak az 1905. évben 9 erdőértékszámítást eszközölt, még pedig ötször erdőeladás céljából, háromszor erdei tűz esetében és egyszer hitbizomány alakítása céljából. A hannoveri kamara faállományok becslését végezte erdővételek céljából és tanácsot adott végzendő erdőművelési, erdőhasználási munkák és a gyéritések jelölése kérdésében. A westfáliai kamarának csak 1904-ben szervezett erdőgazdasági tanácsadói állásából 42 esetben szolgáltak tanácsal erdőítési kérdésekben és 8 esetben értékszámítással, valamint más tanácsal.

IV. Erdőgazdasági üzemrendezési munkálatok.

Az állandó tanácsadás mellett az üzemrendezési munkálatok adják a legtöbb munkát az erdőgazdasági osztályoknak.

A brandenburgi kamaránál 1900. évi augusztus 1-től 38 erdőbirtok 31,350 hektár területe részére kértek üzemtervet. Elkészültek eddig az üzemtervek 26 erdőbirtok összesen 20,192 hektár térfogatára, munkában van 12 erdőbirtok 11,158 hektár térfogatára. Az elkészült üzemtervekért 26,665 márka illetéket fizettek a birtokosok.

A pomerániai kamara eddig 45 üzemrendezési munkát végzett 25,769 hektár erdőbirtok részére. Munkába vették összesen 9280 térfogatu 14 erdőbirtok üzemrendezését, míg 4005 hektár térfogatu újabb 14 birtok üzemrendezése előjegyzésben van.

A szász tartományi kamara területén 1904. évtől kezdve összesen 1321 hektár térfogatu 6 erdőbirtok üzemrendezési munkája készült el, míg újabb 782 hektár térfogatot felmértek és arról térképet készítettek. Ezenkívül az 1901—1903. évek alatt az erdőgazdasági osztály hozzájárulásával az akkori erdőgazdasági tanácsadó magánmunkaként 2000 hektár területet mért fel, mely területről térképet és üzemtervet is készített. Mostanig összesen 5490 hektár térfogatu 7 erdőbirtok üzemrendezési munkája van előjegyzésben.

A hannoveri kamara erdőgazdasági osztálya csak két üzemtervet készített 802 hektár térfogat részére, míg a poseni kamara területén az 1905. évben 42,800 morgen térfogatu terület lett berendezve, 17,500 morgen munkában van, míg 17,900 morgen térfogatu erdő kérelmezett berendezése előjegyzésben van.

V. Faértékesítések,

Mindegyik kamara törekvése, hogy a faértékesítés javát előmozdítsa. Ez irányban azonban nem érték el mindeddig számbavehető eredményt.

Az az igyekezet, hogy kisebb erdőbirtokok tulajdonosait termékeik közös alapon való értékesítésére bírják, még eddig nem járt sikerrel. A brandenburgi kamara jelentése tesz említést egy ilyen különleges kísérlet nemleges eredményéről; épp így minden fáradság daczára a szász kamarai kerületben sem vezettek az ilyen közös eladások sikerre. Ezzel ellentétben egyes erdőbirtokok faterméseinek értékesítésénél jó sikerrel járt el az egyes kamarák erdőgazdasági osztálya. Attól eltekintve, hogy faárak közlésével a a magánbirtokos minden fontosabb fanem és választék áráról pontos értesülést nyer, az eladás közvetítésével, az eladásra kerülő faanyagok becserélésével stb. hathatós segítség volt nyújtható a birtokosoknak.

Igy közvetítette a pomerániai kamara az 1901—1905. években 80,643 m^3 fának 911.709 márka értékben való eladását.

Költségekre az eladási érték 10%-a vonatott le, hogy a fatömegbecslés, a hirdetés stb. költségek tényleges kiadásai fedezhetők legyenek. A hannoveri kamara is tesz említést évi jelentésében arról, hogy fahasználatok végrehajtására tanácsot adott, hogy erdőgyérítések jelelését végezte, fatermést becsült, tanácsot adott az alkalmazandó értékesítési mód megválasztásához, összeállított eladási feltételeket stb.

A poseni kamara 8 nagyobb faeladásnál járt közre stb.

Amíg a kamarák az I—V. fejezetek alatt most ismertetett munkálatokat meghatározott tarifális áron végzik, addig teljesítenek a kamarák díjtalanul is munkálatokat, amelyeket még anyag vagy pénzbeli segélylyel is támogatnak. Díjtalanul végezik ugyanis:

VI. A mag- és csemeteszükséglet beszerzésének közvetítését.

Hogy a kisbirtokosokat megvédjék a lelkiismeretlen kereskedők kizsákmányolásától a kamarák közvetítik a biztosítottan jó mag és csemete beszerzését.

A fő súlyt az első osztályu mag beszerzésére fektetik és csak másodsorban törekednek arra, hogy azt lehetőleg olcsó áron biztosítsák. A mag jószágáért a kereskedők a rendelő kamarának jótállani kötelesek. A magot a lehetőség szerint vizsgálatnak is alávetik.

A kamarák az efféle tevékenységük körül felmerült kiadásait a magok beszerzési árának lényegtelen emelésével biztosítják. A birtokos, ha a kamara nagy akkord magrendeléséből szerzi szükségletét, még mindig olcsóbb magot biztosíthat magának, mint hogyha megrendelőként fordul a kereskedőhöz.

A szász kamara

	1901-,	1902-,	1903-,	1904-,	1905-ben
q tülevelü	17	46	60	60	55
	20	50	60	57	31

q lomblevelü mag beszerzését közvetítette.

Ugyanaz a kamara

	1904-,	1905-,	1906-ban
tülevelü csemetét	1.203,050	1.368,990	2.410,642
lomblevelü „	2500	40,775	

darabot szerzett be birtokosoknak.

Az 1906. évben közvetített erdei mag értéke 6943·87 márkát tett ki, míg ugyanezen évben a közvetített csemete értéke 6400 márka volt.*)

Brandenburg 1906-ban mintegy 2000 kg tülevelü és 8000 kg lomblevelü magot közvetített. A pomerániai kamara 1901-ben 1182 kg 1905-ben már 10,000 kg magot közvetített 16,800 korona értékben. A közvetített csemete értéke 1905-ben 8000 márkát tett ki. A poseni 1905-ben 7.157,075 csemetét és 3588·75 kg magot 17,849 K 81 márka értékben szerzett a birtokosoknak.

*) Azért oly kevés, mert a porosz főerdészek 1.200,000 darab egy éves erdeifenyőcsemetét 1000-ként 1 márka áron bocsátottak a magánbirtokosok rendelkezésére.

A legtöbb kamara a mag és csemete közvetítés mellett jó erdőművelési szerszámok beszerzéséről sőt azok kölcsönbe adásáról is gondoskodik.

VII. Kopárok, nem jövedelmes szántók és legelők beerdősítése.

Ezen fontos kérdésben a szász kamara hétéves jelentésében a következőket olvassuk:

A kamara segílyt nyújt:

a) elsősorban is az állam részéről nem támogatott magánbirtokosoknak, ha megállapítható, hogy az erdőművelési kiadások támogatás nélkül a birtokos erejét meghaladják,

b) községeknek és testületeknek, ha az állam támogatása nem volna kielégítő arányu. Előfeltétele az általános államgazdasági érdek, ami már elég nagy jelentőségű akkor, ha kifejezetten kopárok befásítása van szóban.

A támogatás aránya, mely általánosságban mag és csemete és csak ritka esetben pénz lehet, nincs maximális határokhoz kötve, de készpénz esetén a szakértők részéről megállapított erdősítési költségek felét meg nem haladhatja.

A telepített fiatalos mindaddig, amíg az erdősítés teljes sikerűnek nem mondható, a gazdasági kamara felügyelete alatt áll, mely a támogatás mellett létesült erdőtelepítésekről nyilvántartót vezet. Nagyobb erdősítési munkálatok kezdése esetén a viszonyokat előzetesen helyszíni vizsgálat tárgyává teszik.

Alaptétel, hogy tarra vágott területek újra erdősítéséhez támogatást nem nyújtanak. Ellenőrizik, hogy a kamara részéről díjtalanul rendelkezésre bocsátott mag- és csemeteanyagot elsősorban a kamara támogatásával telepített fiatalosok esetleg kívánatos kijavítására és ezenfelül további új erdőtelepítések céljaira használják.

Nagyobb erdősítési vállalkozásokat, amilyenek pl. az erdőtelepítési egyesületekéi, mint a támogatásra különösen érdemeseket bírálják el.

A porosz kamarák területén az erdőtelepítés a kamarák részéről a következő támogatásban részesült:

Év	Beerdősített terület	A birtokosok száma	A vetőmag	A csemete	Az összköltség
	hektár		kg.	drb	márka
1903	150	75	403·50	884.350	4310·00
1904	167	165	318·50	1,146.700	3162·08
1905	170	155	339·25	1,089.650	3239·87
1906	212	208	1180·40	1,932.470	4456·94

Az erdősítési támogatásért folyamodók egy nagy részét el kellett utasítani, mert az állam részéről a gazdasági kamaráknak rendelkezésére bocsátott összegek nem voltak kielégítők.

A brandenburgi gazdasági kamara egy különleges erdősítési alap fölött rendelkezik, amelyet 1902. év áprilisában létesítettek és amelyhez minden év végével az erdőgazdasági osztály bevételeinek fölöslegét utalják.

Ezen alap kamataiból elsősorban a községek, testületek (főleg egyházközségek) erdősítési egyesületek és kisbirtokosok nyernek támogatást. Eddig 10546 márkát utaltak ki.

A westfaliai kamara 1905-ben 10 mezőgazdasági egyesületet pénzsegélylyel (4116 márka) és famagvak szétosztásával támogatott.

A hannoveri kamara az 1905. évben 12 ilyen kérvényezőnek 1775 márka segélyt osztott ki 35·56 hektár térfogatu erdőtelepítés biztosításához, és 12·54 hektár térfogaton az erdőtelepítési előmunkákat biztosításához.

A poseni kamara az 1906. évben parasztbirtokosok erdőtelepítési tevékenységét 1500 márka államsegély kiutalásával támogatta.

VIII. A faárak közlése.

Állami, községi és magán erdőbirtokokról beszerzett adatok alapján a faeladások időszakában a kamarák összeállítják a faanyagok értékesítésénél elért faárak jegyzékét, és azt a kamarai hivatalos lapban közzéteszik. Ezeket a jegyzékeket nemcsak a magánosok, de közvagyont képező erdőgazdaságok intéző körei is szívesen használják.

Előnye e jegyzékek egybeállításának az is, hogy a kamara

erdőgazdasági osztálya a faanyagok piaczi áairól állandóan tájékozva van.

A szász kamara a fapiaczi áak jegyzékét külön kinyomatja és az érdeklődők között díjtalanul osztja szét. A pomerániai kamara az 1901—1905. években 597 helyről szerzett adatok alapján állította egybe a fapiaczi áak jegyzékét.

IX. Erdőgazdasági szövetkezetek szervezése.

Egyes kamarák területén különböző sikerrel járt. Amíg pl. a hannoveri kamara területén nem kevesebb mint 48 szövetkezet létesült 3065 hektár térfogattal, addig a brandenburgi kamara jelentéséből azt olvassuk, hogy a szövetkezetek létesítése érdekében kifejtett fáradtsággal és felmerült költségekkel nincs arányban az eredmény. E kamara szerint a meglevő törvényes intézkedések keretében minden e tárgyú törekvés sikertelen marad. Hogy a községi erdők folytatólagos létesítése a szövetkezetek alakításánál jobb sikerrel járna-e, kérdéses? A westfaliai kamara jelentése szerint kerületében két erdőgazdasági szövetkezet alakításáról volt szó, mindezideig azonban ott sem járt sikerrel az akció.

A szász kamara ugyanazon állásponton van, mint a brandenburgi, mely azt vallja, hogy amíg újabb törvényalkotás hatásos nyomással nem siettetí a szövetkezeti tömörülést, addig erdőgazdasági szövetkezetek alakulása nagyon ritka esetekben várható.

X. Tűzkár elleni biztosítás a kölcsönösség alapján.

A brandenburgi kamara már az 1898. év óta azon törekszik, hogy a tűzkárbiztosítást ilyen alapon létesítse.

Amikor az 1901. esztendőben e kerületben a magán erdőbirtokosok (legnagyobbbrészt városok) nagyszámban hajlandóknak nyilatkoztak arra, hogy összesen mintegy 75,000 hektár térfogatu fiatalost tűzkár ellen biztosítsanak, meg is kezdődtek a tárgyalások a brandenburgi Országos Tűz-Szövetséggel (Land-Feuer-Societät).

A tárgyalások azonban eredménytelenül végződtek, mert a felügyeleti hatóság egy nagyarányu biztosítási alap mellett 3 millió márka kezdőleges biztosítási értéket követelt, amit annak idején összehozni nem lehetett.

A szász kamara is azon törekszik, hogy az erdőbirtokosok megelégedésére egyedül szolgálni képes önbiztosítási rendszert léptethesse életbe. Ez okból csak kivéteesebb esetben ajánlja a münchen-gladbach-i tűzkárbiztosítási társulatot, mely mint társulat eddig még a legelfogadhatóbb ajánlatokat teszi. A legtöbb esetben és rendszerint azt a tanácsot adják az erdőbirtokosoknak, hogy a még mindig igen magas biztosítási díjtételek összegét az erdőben védelmi intézkedésekre (tűzvédő pászták létesítése, a talaj feltépeése stb.) fordítsák.

A westfaliai kamara kerületében már 1897. óta tárgyalnak az erdőgazdasági tűzkárbiztosítás létesítésén. Ugy látszik ott is az nehezíti meg az intézmény biztosítását, hogy 2 millió márka alapító tőke összehozása akadályokba gördül.

XI. Az erdőbirtokosok hitele.

A sziléziai és keletporoszországi kamara kerületében a vidéki hitelintézetek az erdőbirtokosnak már nyújtanak kölcsönt és pedig nemcsak a talajra, hanem az erdő állományára is. A többi kamara kerületében már csak elérendő cél az ilyen rendszerű hitelbiztosítás. A kamarák annál inkább törekszenek az efféle hitelnyujtás bevezetésére, mert beigazolhatóan nem egy földbirtokos, aki nemcsak mezőfölddel, de erdővel is rendelkezik, ha hitelre van szüksége, alárendelt minőségű és csak erdőművelésre alkalmas talajon erdőirtást hajt végre csak azért, hogy ekként mint szántóra nagyobb hitelt biztosíthasson magának.

A poseni kamara jelentése szerint azt reméli, hogy az ottani gazdasági hitelegyletnél biztosítható lesz olyan erdőbirtokok faállományának hitelképessége, melyek rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezeltetnek.

XII. Erdővédelem.

Az erdővédelem szolgáltatában minden gazdasági kamara tevékeny. Főleg azok fejtenek ki nagyobb arányú munkásságot, amelyek kerületében az erdei fenyő nagyobb arányban fordul elő és ahol tüje megsárgulásával (Schütte) és rovarellenségeivel küzdeni kell. Így közvetített a poseni kamara heufeldi rézszódát

(Heufelder Kupfersoda) előny áron. A kamara 65 szőlőpermetező-készüléket és 13.685 kg rézvitriolt szerzett a megtámadott kulturák befecskendésére.

A munkadij a rézvitriol és mész költsége „morgen“-enként 1 márka 50 f. Az eredménynyel meg vannak elégedve.

XIII. Kísérlet-ügy.

Erdőgazdasági kísérlet-ügygyel a kamarák legnagyobb része foglalkozik.

A brandenburgi és szász kamara a Schwappach-féle trágyázási tervezet szerint trágyázási kísérleteket folytat. A szász kamara homok- és mésztalajon 11 kísérleti telepet rendezett be.

Külföldi fánemek telepítésével is foglalkoznak itt-ott elég jó sikerrel.

XIV. Állásközvetítés erdőgazdasági alkalmazottak részére.

Hogy a földbirtokosok és főleg azok, kik a gazdasági kamarák állandó tanácsát élvezik, használható alkalmazottakhoz jussanak, a kamarák az állást kereső erdészeti személyzet és az alkalmazottat kereső birtokosok között álláskereslet és kínálat közvetítésére is vállalkoznak s a lehetőség szerint arra is törekszenek, hogy az ajánlottakért kezességet vállalhassanak. A kamarák különben egybeállították az erdővédelmi személyzet felfogadásánál alkalmazandó szerződési minta formáját, hogy a felmerülő ellentétek ez uton elkerülhetők legyenek.

XV. Oktatás.

A kamarák igyekezete oda is irányul, hogy az erdőbirtokosok között az erdőgazdasági ismereteket terjessze, valamint hogy a magánbirtokosok erdészeti személyzetének továbbképzését előmozdítsa.

Ezt a célzt főleg erdőgazdasági értékű előadások tartásával szolgálják.

A hannoveri kamara az 1905. évben 19 előadást rendezett, melyek közül 18-at az erdőtelepítést, erdőápolást, az erdőgyerítési anyag kijelölését stb. érintő kérdésekben gyakorlati példák bemutatásával az erdőn tartották meg.

Az eddigiek a porosz kamarák erdőgazdasági tevékenységét eléggé megvilágíthatták.

E tevékenység biztosításához a kamaráknak a következő anyagi források állanak rendelkezésre:

1. Államsegély (kamaránként maximum 6000 márka);
2. a tartomány (provincz) támogatása (maximum 5000 márka);
3. a kamara járuléka saját erőforrásaiból (Pomerániában mint maximum 10.000 márka);
4. egyes erdőbirtokosok járulékai, melyeket a kamarának a fennebbiekben vázolt és meghatározott irányu munkásságáért fizetnek.

A legutolsó pont alatti bevétel a legnagyobb, bár a díjtételek oly alacsonyak, hogy ugyanezen szolgáltatás másfelől ily olcsón nem lenne biztosítható.

A kamarák erdészeti osztályainak bevételei és kiadásai manapság már elég tetemes összegekre rugnak.

Igy a pomerániai osztály 1905. évi bevétele és kiadása 28.000 márka körül mozog, míg Brandenburgban nagyobb arányu erdőrendezési munkák miatt a bevétel és kiadás 45.000 márka körül zárul.

Dr. Schwappach oda nyilatkozik, hogy a kamarák erdőgazdasági tevékenysége ugy a saját megfigyelése szerint, mint az erdőbirtokosok nyilatkozatai alapján a legkedvezőbbnek mondható. Utóbbiak ugyanis bennök egy olyan szervezettel találkoznak, amely természetsszerűleg készségesen hajlandó, de képes is óhajaiknak és szükségleteiknek akkor és oly határig megfelelni, ahogy azt kívánják. Kellemes egyébként a birtokosoknak az a tudat is, hogy a kamarai szövetkezés tevékenységét bármikor igényelhetik is.

Dr. Schwappach ugy tapasztalta, hogy az esetben, ha a kamara erdőgazdasági osztályának előljárója hivatása magas-

latán áll, közte és az erdőbirtokosok között csakhamar olyan bizalmas viszony létesül, mely elmaradhatatlan előfeltétele a legsikeresebb tevékenységnek.

Szerinte ugyanis állami tisztviselő, ha ugyanazon feladattal bizzák meg, csak nagyon ritkán találkozik hasonló bizalommal, mert belőle helyesen vagy helytelenül, de mindig a policziális beavatkozás szándékát olvassák ki. Ott ugyanis, ahol ilyen tisztviselők alkalmaztatnak, azokat többé-kevésbé az erdőrendészeti felügyelet kötelességei is terhelik. Ezzel ellentétben a kamaráknál az ilyen természetű beavatkozás már a dolgok természetéből folyólag ki van zárva.

Poroszország gazdasági munkássága keretében a magángazdasági érdekek kielégítése mellett a nemzetháztartási célok előnyére talált tehát helyet a gazdasági kamarai intézmény. Létesítésénél nem ütközött nehézségbe az a sok esetben és közismeretűen nehéz probléma megoldása sem, hogy a mezőgazdasági célok szolgálata mellett az erdőgazdaság érdekei is teljes kielégítést nyerjenek.

Ennek az utóbbi körülménynek a megállapítása azonban ne ejtsen tévedésbe senkit. Nem főleg akkor, ha arról van szó, hogy belőle hazai viszonyainkra nézve következtetéseket vonjunk.

Poroszország javarészt síkföld és dombvidék, melynek gazdasága messzi évtizedekkel meghaladta fejlettségben a magyar Alföldet, vagy hazánk dunántuli vidékét. És ott az ilyen terep daczára sem oly tulnyomó a mezőgazdaság, hogy mellette az erdőgazdálkodás számot tevő szerepre nem juthatna: mert tényleg jutott is. A porosz birtokos osztály ugyanis a mezőgazdasági tevékenység mellett hovatovább jobban hajlik erdőgazdasági munkásságra, mert

annak nemcsak nemzetháztartási, de magángazdasági előnyeit és jelentőségét is a kellő mértékben felismerte.

Nálunk az még nincs így! És mégis ha csak az Alföld és Dunántul vidéke forogna szóban, nem látnók akadályát a kamarai intézmény porosz rendszerben való biztosításának.

A magyar törvény tervezete publikálva nincs. Azt nem ismerjük. Nem tudjuk, hogy az erdőgazdaság érdekeinek szolgálatára milyen intézkedéseket tartalmaz.

A hegyvidéken szélteben dúló féktelen erdőpusztítás, tulhajlott legeltetés és egyéb okszerűtlen tulkapások láttán azonban előre kijelenthetjük kételkedésünket, hogy porosz mintára fölös liberálizmussal, s az erdőgazdasági érdekek szolgálatának törvényes biztosítása nélkül alapított kamarai intézményben, *hazánk hegyvidékén magától* alakuljon ki az erdőgazdasági érdekek képviselője. Az olyan érdekképviselő, mely a gazdaság jövőjébe nem tekintő ellenáramlatok fékentartására, az erdőgazdasági célok emelésére elég erkölcsi támasztékkal rendelkezék addig is, amíg a gazdasági észszerűség jogos tért hódít az egész vonalon.

Azon nem várt esetben pedig, ha erre törvényes garanciákat, megfelelő biztosítékot nem találna az erdészet, nem pártolhatna olyan intézményt, mely a kamarai illeték révén és kellő ellenszolgáltatás nélkül új és számottevő terhet róna az erdőbirtokra.

Nem a kamarai intézmény ellen szólunk, melynek tervezetét sem ismerjük. Nem foglalunk merev álláspontot ellene, amikor tudjuk, hogy birtokosaink legjobbjai a legnemesebb buzgalommal fáradoznak annak létesítésén. Amikor elismerjük, hogy jósikerű alkotás esetén a magyar földbirtokok egy nagyfontosságú intézményt nyernek érdekei előbbreviteléhez.

Felszólalásunk célja, hogy a gazdasági érdekek olyan

képviselőt s sürgessük, mely a mi sajátos viszonyainknak sik földön úgy mint hegyvidéken megfeleljen, s amely a nemzet háztartás szolgálatában nem a lokális és önző magánérdekek és egyoldalú célok érvényesülésének, de az ország céltudatos közgazdasági fejlődésének hasznos eszközévé válják és ilyen alapon az erdőgazdaság érdekeit is kellő módon szolgálni képes legyen.

II.

Mező- és erdőgazdasági érdekképviselet.

Mindig és kizárólag csak „mezőgazdasági“ érdekképviseltről hallunk a földbirtokosok és mezőgazdák körében. A földmivelésügyi miniszter kérdőpontjaira adott és a pécsi gazdakongresszus elé terjesztett válaszaik, de a gazdasági érdekképviselet mezőgazdasági irodalma is egyáltalán és kizárólag mezőgazdaságinak jelzi a tervezett és sokak által oly lelkesen szorgalmazott gazdasági érdekképviseletet.

Fennakadunk a mezőgazdák részéről oly következetesen alkalmazott ezen a megjelölésen. Ok van fennakadunk, amikor a földmivelési miniszter kérdéseire adott válaszokban megnyilvánuló határozott állásfoglalás szerint az érdekképviseletet éppen a mezőgazdák nemcsak a mezőgazdaság, hanem az erdőgazdaság szolgálatára is rendelni kívánják. Fennakadunk, mert az esetre, ha az erdőgazdaság a mezőgazdasággal tényleg közös érdekképviseletet nyer, annak helyes megnevezése csakis: „mező- és erdőgazdasági érdekképviselet“ lehet.

A jelen értekezés szíves olvasói között lesz talán olyan, aki meg e megjegyzésen akad fenn s úgy érvel, hogy nem érdemi része ez a gazdasági érdekképviselet kérdésének. Ezzel szemben azt vallom, hogy ha egyáltalán lehetséges hazánkban a mező- és erdőgazdasági érdekek képviselésének közös alapon való megoldása, úgy az érdekek közös és sikeres védelmét, de sőt az érdekképviselési törvény

tervezetének sikerét is csak a jó egyetértés biztosíthatja. Pedig az erdőgazdaságnak már a czimben való mellőzése, vagyis az intézmények olyan megjelölése, melyből az erdőgazdaság fogalmát kiolvasni nem lehet, a kitűzött cél szolgálatára kívánatos egyetértés előmozdítására nem vezethet.

Ugy hiszszük azonban, hogy a tervezett intézmény ilyenforma megjelölése nem célzatos. Megváltoztatása, illetve kiegészítése akkor, ha az erdőgazdaság képviselte a mezőgazdasággal egy intézményben tényleg társítható lesz, már ez okból és annál kevésbbé fog nehézségbe ütközni, mert hiszen a mező- és erdőgazdaság közös czimbe foglalásának kérdése legutóbb nyert rendezést *nemzetközi alapon is*.

A mező- és erdőgazdák folyó évben Wienben megtartott kongresszusának május hó 25-iki ülésén*) Guttenberg lovag, udvari tanácsos szólalt fel oly irányban, hogy a kongresszust a jövőre nem mezőgazdaságinak (Landwirtschaftlicher Kongress) hanem *mező- és erdőgazdaságinak* nevezzék. Amikor — ugymond — a kongresszus erdőgazdasági kérdéseket is tárgyal, a kongresszus czimének egyoldalú megjelölése annál kevésbbé lehet helyes, mert az erdőgazdaság *önálló ága a földművelésnek és nem vonható a mezőgazdaság fogalma alá*.

A teljes ülés *ellenvetés nélkül* el is fogadta az indítványt, amelynek értelmében a nemzetközi kongresszust a jövőre mező- és erdőgazdaságinak (Land- und Forstwirtschaftlicher Kongress) fogják nevezni.

Amint már ebből látjuk, annak idején a németek is belé estek ebbe a hibába, de közmegegyezésre orvoslást

*) Lásd Erdészeti Lapok 1907. évi XII. füzet 750.

nyert a tévedés, a legelőkelőbb gazdasági testület, a nemzetközi kongresszus részéről és annak czimében. Ilyen korrekció után azután a hiba ismétlődése már mindenestre ki van zárva. Nem hiszszük ezért, hogy tényleg bekövetkező közösség esetén akadálya legyen a kamarák helyes és minden érdeket kielégítő megnevezésének nálunk, és főleg, hogy akadálya legyen Darányi Ignác dr. földművelésügyi miniszternél, aki az erdőgazdaság iránt érzett vonzalmának nem egyszer tiszteletreméltó kifejezést adott s aki éppen a mezőgazdák ez évi pécsi kongresszusán tartott beszédében mutatott rá arra, hogy a gazdasági érdekképviselő kérdésének sikeres megoldása az érdekeltek békés és egyetértő munkálkodását előfeltételezi.

Ez a feltétel kizárja annak lehetőségét, hogy egyszerűen „mezőgazdasági“-nak nevezzék azon gazdasági célok érdekképviselőjét, amelyekről hazánkban szó van és amelyekbe az erdőgazdaságot is bevonni kívánják. A korrekció bekövetkeztét már ezért, de az igazság, úgy mint a jó ügy érdekében is mindaddig remélni kívánjuk, amíg az a terv fennáll, hogy az érdekképviselő az erdőgazdaság szolgálatára is rendeltessék.

Áttérve már most a gazdasági érdekképviselő tárgyra, konstatálhatjuk, hogy a mezőgazdaságszervezetekben a gazdasági kamarák kialakításának főbb módosításai, általános feltételei kérdésében megnyilvánult nézeteltérések miatt heves vita folyt.

Gazdasági egyesületek kialakítása kamarákká, avagy kamarák létesítése a vidéki gazdasági egyesületek érintése nélkül; megyei vagy kerületi kamarák stb. voltak azok a főbb kérdések, melyek e tárgyban a vita anyagául szolgáltak.

A gazdasági kamarákat sokan a vidéki egyesületekből kivánták alakítani. Heves agitáció folyt e cél sikere érdekében. A többség azonban nem fogadta el ezt a tervet. És ez helyes is. Nagy a különbség a kamara intézménye és a gazdasági egyesület között. Egymásba olvasztani ezt a két szervezetet nem lehet. Ezek egymás mellett nemcsak megélhetnek, de egymást *előfeltételezik* és egymást támogatni hivatottak.

A kamara a *kötelező* társulás alapján létesülő hatósági testület. Hivatása: „hogy a földmívelésügyi minisztérium egy csomó föladatát decentralizálja és intenzívebben művelje“. Olyan társadalmi szerv, „amelyben a gazdaság-társadalom érdekei felfelé és lefelé védelmet találnak. Amely gyakorlati kezdeményezései megvalósítását nem bizza kérelmező feliratokra és átiratokra, hanem elvégzi maga“.

Az egyesület a *szabad* társulás alapján alakul ki. Az önkénytes tömörülésnek köszöni létét. Agitatórius szerv, melynek több irányban a kamarákat is ellenőriznie kell. Amely több tekintetben arra is hivatott, hogy a gazdasági kamarának végrehajtó eszköze legyen; s hogy a kamarákban kidolgozott eszmék gyakorlati megvalósítását elősegítse.

Sokan teljesen indokolatlanul a kamaráktól a vidéki egyesületek létét féltik.

Eleinte Poroszországban is azt hangoztatták, hogy a gazdasági egyesületek működését a kamarai rendszer behozatala meg fogja bénítani. Az eredmény ezzel szemben az lett, hogy a gazdasági egyesületek tagjainak száma megháromszorosodott.

A porosz kormány tényleg a gazdasági egyesületek többségének ellenére léptette életbe a kamarai intézményt.

Sikere, főleg mezőgazdasági nézőpontokból, mégis várokozáson felüli. Működése általános elismerést biztosított magának.

Ezek előre bocsájtása után kíséreljük meg annak a kérdésnek a fejtegetését, hogy vajjon társítható-e, s ha igen, milyen alapon társítható a magyar mező- és erdőgazdasági érdekek képviselője a tervezett kamarai intézményben?

Az O. M. G. E. kerületi és nem megyei kamarákat tervez.

A kisebbségi véleménynek a megyei kamarák mellett való heves agitációja folytán a pécsi gazdakongresszuson ez a kérdés nyitva maradt. Nem tévedhetek, ha azt állítom, hogy az erdőgazdaság érdekeinek is a kerületi és nem a megyei kamarák felelnek meg jobban.

Egyetérthetünk Rubinek Gyulával, aki szerint: „erős szellemi góczpontokat, tekintélylyel bíró érdekképviselői testületeket a gazdasági kamarákból csakis akkor alkotunk, ha a bennök rejlő erőt nem forgácsoljuk, hanem tömörítjük. Ha kellő anyagi és erkölcsi erővel látjuk el, amelyre támaszkodva oly közhasznú intézményeket létesítünk, amelyeket kisebb kamarák létesíteni illetve fenntartani nem képesek”. „Csakis nagyobb kerületi kamarai középpontok képesek továbbá arra, hogy a világkonjunkturákat állandóan figyelemmel kísérik, ennek megfelelően a termelést irányítani, az értékesítést szervezni tudják. Csak ily nagy anyagi erővel rendelkező középpont képes arra, hogy közgazdaságilag magasan képzett egyéneket tartsanak, akik az ipar és kereskedelem hasonló képzettségű egyéneivel a versenyt minden téren felvehessék, a külföld mozgalmait figyelemmel kísérik, a hazai mozgalmat

makat irányítsák s általában a magyar közgazdasági politikának állandó munkásai legyenek.“*)

Nekünk azért is alkalmasabb az a terv, hogy a kamarák kerületenként szerveztessenek, mert kerületeik szerinti megosztással, illetve *a kerületek keretében a legmegfelelőbb formában lesznek kialakíthatók a vidéki erdőgazdasági egyesületek.*

Ezek az egyesületek, amelyek szerves kapcsolatban lennének az Országos Erdészeti Egyesülettel, jó sikerű ellenőrzőivé válnának a kamarák ténykedésének és hathatós előmozdítói lennének annak, hogy erdőgazdasági érdekek a kamarákban és azokon kívül is méltó és kellő arányú istápolásra találjanak.

Az erdőgazdasági érdekek megfelelő érvényesülésének garanciális biztosítékeként azonban más, a létesítendő gazdasági kamarák belső szerveibe nyúló támasztópontokat kell keresnünk. Ezek nélkül éppen Magyarországon szó sem lehet arról, hogy a mező- és erdőgazdasági érdekek közös kamarai intézménybe foglaltassanak.

Megfelelő garanciális biztosíték tehát előfeltétele a kérdés helyes megoldásának. Ilyen biztosítékot találunk, ha abból az egyedül helyes alapgondolatból indulunk ki, *hogy a mező- és erdőgazdasági érdekek szolgálata a nagyobb erő kifejtés és nem egyszer közös célok sikerének előmozdítására a legszorosabban társulhat, de nem olvadhat egybe a kamarai intézményben.*

A mezőgazdaságnak és erdőgazdaságnak mint két őstermelő ágazatnak egymás mellett, társuló közösségben lehetséges, sőt kívánatos az együttműködése. Éppen a

*) Rubinek „A mezőgazdasági érdekképviseletekről“. Köztelek 1907. 64. sz.

tervezett közösség lesz hivatva kizárni az ellentéteket akkor, ha mindkét ágazat nem egymás ellen, de egymás mellett működik és egymás nemzetháztartási jelentőségét átérezve, egymás gazdasági tevékenységét tiszteletben is tartja.

A tervezett közösség lesz hivatva arra, hogy kifelé a gazdasági érdekek minél tekintélyesebb és hathatósabb, a földmívelési érdekek erő kifejtése minél tömörebb, imponzansabb és sikerdusabb legyen.

Amily kívánatos azonban ez a közösség, annyira feltétel a most kifejtettek alapján, hogy *a mező- és erdőgazdasági érdekek a mező- és erdőbirtok területei megoszlásával összeegyeztethető valamely kvóta arányában nyerjenek erkölcsi és anyagi támogatást és kielégítést.* Hogy a kamarák állami támogatása és közös czímen befolyó bármilyen járuléka ilyen kvóta szerint oszadjék meg. *)

A területi megoszlás viszonya, vagyis a gazdasági ágazatok térfogati aránya már magában bizonyos kvótául kínálkozik. Figyelemmel azonban az erdőbirtok nem egy helyütt nagy térfogatára, de főleg külterjességére, *az anyagiak kvótájának* egyedül helyes arányát a mező- és erdőgazdaság kataszteri tiszta jövedelmének helyes szembeállításával lehetjük fel.

A mezőgazdák a kamarai járulékot ugyis a művelhető földterületek kataszteri tiszta jövedelmének maximálisan egy százalékában kívánják megállapítani. A mező- és erdőbirtok ily alapon befolyó kamarai járuléka külön vett két összegének egymáshoz való viszonya minden esetre az a leghelyesebb kvóta, amelylyel az érdekképviselőt közös-

*) Azok a járulékok, amelyek pl. kizárólag az erdőgazdaság vagy a mezőgazdaság valamely osztályát illetik, nem kerülnek megosztásra.

ségében társulni kívánó mező- és erdőgazdaság anyagi érdekei arányba hozhatók.

A sík földön és dombvidéken a mezőgazdaság kvótája lesz aránytalanul nagyobb. A hegyvidéken természetesen viszonylag több az erdőterület után befolyó kamarai járulék. Nemzetháztartásilag ez mindenestre helyes és indokolt.

A kamara dolga azután, hogy mint használja fel a mezőgazdaság céljaira befolyó jövedelmeket kizárólag a mezőgazdaság, az erdőgazdaság céljaira befolyókat csakis az erdőgazdasági célok előmozdítására. Ezt ugyanis a helyi viszonyok mérlegelésével egyedül a kamara hivatott elbírálni. Kívánatos autonómiájának céltalan csorbitása lenne, de a jó ügy sikere ellen is történnék, ha ilyen részletkérdések megoldására a törvénybe bármilyen előírások foglaltatnának.

Az erdőgazdasági érdekek azonban éppen sajátosságuk miatt és éppen hazánkban nemcsak anyagi, hanem különleges erkölcsi támogatást és biztosítékot is követelnek a kamarákban. Kívánja ezt joggal Magyarország tizenhárom millió kat. hold erdőterülete és annak nemzetháztartási jelentősége. Kívánják azok a szomorú jelenségek, amelyek arról tesznek tanuságot, hogy a magyar gazdatársadalom még éppenséggel nem méltányolja az erdőgazdálkodás magángazdasági jelentőségét s azt a szerepét, melyre az ország gazdaságában hivatott.

Amíg a német földbirtokosok versenyeznek abban, hogy a mezőgazdálkodás mellett belterjes erdőgazdaságot üzenek és az erdőgazdálkodásban nemcsak gyakorlati, hanem tudományos jártasságuknak lépten-nyomon adnak kifejezést, addig azt tapasztaljuk, hogy birtokosaink tekin-

télyes részének erdőgazdasági tevékenysége — tisztelet a kivételnek — az erdők pusztításában merül ki. Sőt még mezőgazdasági tevékenységük is nem egyszer az erdő rovására nyilatkozik meg akkor, amidőn állattenyésztésük állítólagos istápolása, de mindenesetre a látszólagos, vagy mondjuk pillanatnyi tényleges haszon biztosítása mellett nem számolnak a hegyvidék hamarosan kopárságra hajló erdőtalajának pusztulásával. Nem azzal, hogy a letarolt és tönkre legeltetett hegyoldalakon sokszor évszázados, de minden esetben nagyon is költséges korrekciót igénylő kopárságok keletkeznek.

Az erdőgazdálkodás érdekei szolgálatának erkölcsi biztosítékát egyebekben azok a magasabb nemzetháztartási érdekek is sürgetik, amelyek a hitbizományi, a közvagyon természetű és a holtkézen levő nagy erdőbirtokok fenntartása érdekében az erdőtvény rendelkezéseiben is különös kikötéseket (tervszerű gazdálkodás stb.) követeltek meg. Szükségesnek ismerjük különben az erdőgazdaság kamarai képviselőjének *az erdőföldek területi arányában való törvényes rendezését magyar nemzeti nézőpontokból, a magyarság szupremáciája érdekében is.*

A földmivelési miniszter kérdőpontjaira Rubinek Gyula, mint a gazdasági érdekképviselő előadója részéről, a pécsi kongresszus elé terjesztett válaszok elseje kifejezést ad annak, hogy a kerületek beosztása a nemzetiségi viszonyok figyelembe vételével történjék. Rubinek Gyula a Köztelek folyó évi augusztus hó 24-én kelt 66. számában ismerteti is egy idevágó tervezetet a következő beosztással: (Lásd tuloldali táblázatot).

Ez a tervezet a nemzetiségi viszonyokra figyelemmel van, de nincs tekintettel arra, hogy a nemzeti érdekekből

száma	Kerület neve	A kerülethez tartozó törvényhatóságok	Kat. hold tc. mó	A kat. tiszta jövedelem 10/0-a	A földadó 10/0-a	Népesség száma		
			terület	vezet	terület	magyar	nem magyar	összesen
			ezer k. h.	ezer korona		ezer lélek		
I	Pozsonyi	Pozsony, Komárom, Moson, Esztergom, Nyitra, Hont, Bars, Trencsén vármegyék és Pozsony, Komárom és Selmeczbánya városok.	4180	297	74	592	1126	1718
II	Budapesti	Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Jász - Nagykun - Szolnok vármegyék és Budapest, Kecskemét városok	3006	248	64	1651	294	1945
III	Miskolci	Borsod, Heves, Nógrád Zólyom, Turóc, Abauj-Torna, Szepes, Liptó, Árva és Gömör vármegyék és Kassa város	5738	228	57	936	876	1812
IV	Debreceni	Zemplén, Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros, Szatmár, Szabolcs, Hajdu, Szilágy vármegyék és Debrecen, Szatmár-Németi városok	6954	233	58	1200	952	2152
V	Nagyvárad	Bihar, Arad, Csanád, Békés vármegyék és Nagyvárad, Arad városok	3660	252	63	735	635	1370
VI	Temesvári	Temes, Torontál, Krassó-Szörény vármegyék és Temesvár város	4696	345	86	190	1326	1516
VII	Szeged	Bács-Bodrog, Csongrád vármegyék és Szeged, Szabadka, Zombor, Baja, Ujvidék városok	2273	329	82	613	410	1023
VIII	Pécsi	Baranya, Tolna, Somogy, Fehér vármegyék és Székesfejervár, Pécs városok	3174	292	73	865	295	1160
IX	Szombathelyi	Vas, Zala, Sopron, Győr, Veszprém vármegyék és Sopron, Győr városok	3266	269	67	986	484	1470
X	Kolozsvári	A 15 erdélyi vármegye és Kolozsvár, Marosvásárhely városok	9380	204	51	773	1642	2415

folyó követelményeket az erdőgazdaság érdekeivel összhangba hozza.

Mennyire felel meg ez a beosztás a mezőgazdaság céljainak, nem kutatom. Az erdőgazdasági érdekek sikeres képviselésének nézőpontjából azonban lehetetlenség, hogy hazánk Királyhágon túli része, annak mind a 15 megyéje, 9 millió kataszteri hold termő területtel egy kamarai kerületbe tartozzék. Hasonlóan lehetetlen, hogy a miskolci kerület közel 6, a debreczeni közel 7 millió kat. hold kerülettel rendelkezzen. E kerületekben is az erdőbirtok aránytalanul túlnyomó. Az elsőben főleg Zólyom, Turóc, Abauj-Torna, Szepes, Liptó, Árva és Gömör megyék, azonkívül Borsod, Heves és Nógrád megyék, utóbbiban Zemplén, Ung, Bereg, Máramaros, Ugocsa, Szatmár, Szabolcs, Hajdu és Szilágymegye erdősegei szerepelnek.

Az erdélyi rész és Kelet-Magyarország erdőgazdasági érdekei tehát feltétlenül megkövetelnek még legalább 1—1 kamarát.

Nem is lesz ennek akadálya, *ha az erdőgazdaság kamarai érdekképviselője az erdőföldek térfogati arányában törvényileg biztosítva és szabályozva lesz.* Ekkor ugyanis az erdőgazdasággal foglalkozók, mint a szélső periferiákon a magyarság feltétlenül megbízható határőrei elégséges számban jutnak majd be a kamarákba és nemcsak a túlnyomóan erdőbirtok gazdasági érdekeinek válnak leg-hivatottabb támogatóivá, de lelkes őrei és védelmezői lesznek a magyar nemzeti nézőpontok érvényesülésének. Az erdőgazdasági érdekek szolgálatának érvényesülésével tehát nem lesz szükség arra, hogy csakis a magyar nemzeti szempontokból és a gazdasági érdekek feláldozása mellett pl. Erdélyben egy kamara létesíttessék, mert az erdőgazdasági érdekek helyes szolgálata a periferiákon,

egyben biztosítéka a magyar nemzeti nézőpontok érvényesülésének.

Az erdőgazdaság kamarai képviseletének törvényes rendezését tehát hazánkban nemcsak az erdőgazdaság különleges viszonyai és nagy arányai, de az erdőbirtok territorialis megoszlása és a nemzetiségi viszonyok is feltétlenül megkövetelik.

Danckelmann dr., a nagy gazdaság-politikus még Poroszország részére is sürgette az erdőgazdaság kamarai képviseletének törvényes rendezését akkor, amikor a gazdasági érdekképviselőre vonatkozó törvény a porosz képviselőház elé került. Pedig Poroszország javarészt sík föld és dombvidék, ahol az erdőgazdaság érdekeinek részleges visszaszorulása vagy akár sérelme nem olyan lényeges nemzetháztartási hiba, mint a hegyvidéken. Sürgette annak dacára, hogy a porosz birtokosok már akkor is nagy előszeretettel üzték az erdőgazdálkodást és így az erdőfenntartás nemzetháztartási célját és érdekeit ott különös veszély nem fenyegette.

Danckelmann dr. gazdaságpolitikai gondossága azonban még a porosz földre is igazolt, ha arra gondolunk, hogy az okszerű erdőgazdaság nemcsak erdőtalajt, hanem hosszú évtizedek alatt nevelt erdőállományt s benne nem egy helyütt nagy és nemzetháztartásilag is jelentős vagyont követel meg. Olyan vagyont kíván, mely ha bármely megfontolatlanság miatt a jövőben prédára jutna, az erdőgazdálkodás létalapjai összeomlának és az ujratereztetés megint évtizedes gazdasági tevékenységet, meg tetemes beruházási költséget igényelne.

Igazolt azonban Danckelmann dr.-nak részünkről is elfogadott álláspontja főleg akkor, ha az általános nézőpontokat, tehát azokat bíráljuk el, melyek főleg az erdő-

gazdálkodás tulajdonképpen földjére, a hegyvidékre vonatkoznak. Arra a földre, ahol az erdőfenntartás és az erdőgazdálkodás érdekeinek teljes kielégítése nemcsak magángazdasági cél, hanem a nemzetháztartási érdek és általános jólét kriteriuma, mert kelléke és előfeltétele a közgazdaság majd minden tényezője boldogulásának.

Igazolja ezt az álláspontot az a körülmény is, hogy Bajorországban, Baden nagyhercegségben, Württembergben, Elsass-Lotharingiában, Szászországban, mint a német birodalom hegyvidékét magába foglaló országokban, épp úgy az osztrák birodalom összes tartományaiban, de sőt Svájcban, Svéd- és Norvégországban stb. *maig sem szervezték a gazdasági érdekképviselő intézményét kamarai formában.*)*

E hegyes vidékeken, úgy hiszszük, főleg az érdek-

*) Az egyesület is érdekképviselő, de mint fennebb bizonyítottuk, annak egy egészen más alakja.

Itt megjegyezzük, hogy Európa nemzetei közül csak Angliában és Poroszországban fejlődött ki eddig a kamarai intézmény. Anglia gazdasági kamarái (chambers of agriculture) a szabadtársulás elvén alapuló szervezetek. Ezek azután a középponti kamarában (central chamber of agriculture) egyesülnek.

A porosz kamarai intézményt előző értekezésünkben eléggé ismertettük. Franciaországban az első törvény, mely a gazdasági kamarák (chambres consulatives d'agriculture) szervezéséről szól, az 1851. évi március 20-iki volt. Egy 1852. évi törvény alapján e kamarák azonban megszüntek tulajdonképpeni érdekképviselő szervei lenni, hanem egyszerű közigazgatási tanácsadó szervekké lettek.

A kamarai rendszer e körülményben bizonyos kudarcot vallott, amiért is jóideig nem gondoltak a gazdasági érdekképviselő kamarai rendszerben való biztosítására.

1878 óta azonban az egymást követő földművelésügyi miniszterek mindegyike terjeszt egy törvényjavaslatot a parlament elé a gazdasági érdekképviselő szervezése tárgyában, de a parlament sohasem talált időt annak tárgyalására (L. Journal D'Agriculture Pratique 1902.)

Nevezetesebbek ezek közül: Bonthier de Rochefort, de Ladoncette, Méline Calvet, de Pontbriant és Lhopitheau javaslatai, de különösen a gazdasági szindikátusok 1894. évben Lyonban megtartott kongresszusának javaslata.

E javaslatok mindegyike kettős fokozattal tervezi az érdekképviselőt. Elsőfokozatu szervek lennének a kamarák, a második és főbb fokozatu pedig egy legfőbb tanács (conseil supérieur) képezné. L. Dr. Váshelyi: A mezőgazdasági érdekképviselő fejlődése 1903.

ellentétek felidőzésének kikerülése szolgált okul arra, hogy a gazdasági kamara intézményét mellőzzék.

Ha pedig az óvatosság a nyugat hegyes vidékü országait fejlett közgazdasági viszonyaik és ország-világnak látványos erdőgazdaságuk mellett e jelentős intézménytől eddig teljesen távol tartotta, úgy legalább is elsőrendű feltétel nálunk, hogy az ezen intézményre vonatkozó törvényalkotásban ne mellőztessenek az erdőgazdaság anyagi és erkölcsi tekintetben szükséges garanciális biztosítékai. Ne hiányozzék a kívánatos előrelátással és körültekintéssel párosulni hivatott óvatosság, mely nagyobb fontosságú nemzetháztartási kérdések megoldásának igen jelentős tényezője. Az a gondosság, mely felül helyezkedik az egyoldalú érdekeken és a kérdést az ország jövőbeli közgazdaságának céljai szempontjából, nemzetháztartási tekintetből bírálja el.

Ez a tekintet pedig csak megerősítheti álláspontunk helyességét.

Tovább fejtegetve ezek után és a jelzett alapon tárgyunkat, fel kell jegyeznünk e helyütt, hogy a gazdátársadalom véleménye megoszlik abban a kérdésben, hogy vajjon létesíttessék-e a kamarákat betetőző országos középpont s ha igen, országos kamara szerveztessék-e vagy az országos gazdatanács bizassék meg ezzel a feladattal.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó-bizottsága ellenzi az országos középpont létesítését, míg a múlt évben Nagyváradon megtartott országos gazdakongresszus egy ilyen intézmény mellett foglalt állást.

A földmívelésügyi miniszter kérdőpontjaira az előadó részéről a pécsi kongresszus elé terjesztett válaszokban az OMGE. is kívánja oly középponti kamara létesítését, melynek tagjait a kerületi kamarák egyenlő arányban válasz-

tanák. Kívánja válaszában, hogy „az országos kamara működésében országos jellegű gazdátársadalmi testületek és szövetkezetek, de különösen az OMGE. szavazótagokkal feltétlenül részt vehessen.”

Az erdőgazdasági nézőpontokból mi is szükségesnek tartjuk, hogy az esetre, ha a kerületi kamarák tényleg az erdőgazdaság érdekeinek szolgálatára is rendeltetnek, egy középponti szerv tetőzze be a kamarai intézményt.

Amit Rubinek vall,*) hogy a mezőgazdasági ügyek legfőbb fórumát: a földmivelési miniszteriumot lehetetlen érdekképviseleti közeg nélkül hagyni, valljuk mi is az erdőgazdasági érdekek nézőpontjából. Valljuk mi is, hogy „országos kérdésekben ki irányítsa a vidéki kamarákat, ki egyesítse országos akcióban, ki egyenlítse ki az ellentétes véleményeket, ki serkentsen és buzdítson s ki ellenőrizzen, ha egy középponti organumot nem létesítünk. De ki adjon a földmivelésügyi miniszternek is bizalmas és gyors felvilágosítást nemcsak általános fontosságú közgazdasági, de mezőgazdasági szakkérdésekben is?”

De valljuk ezzel egyetemben azt is, hogy a középponti kamarát nem képzeljük el akként szervezhetőnek, hogy az erdőgazdasági érdekeket a fenti alapon és kielégítően szolgálni képes legyen. Hogy az erdőgazdasági nézőpontokból kellően és minden irányban irányítani képes legyen a kamarákat, hogy egyesíthesse őket országos akcióban, kiegyenlíthesse az ellentétes véleményeket, ellenőrizhesse a kerületeket és a földmivelésügyi miniszternek, ha kell, bizalmas és gyors felvilágosítást adhasson nemcsak általános fontosságú közgazdasági, de különleges *erdőgazdasági* kérdésekben is.

*) Köztelek 1907. évi 66. szám.

Mi erre a célra egy országos erdőgazdasági tanácsot az erdőgazdaság részéről, amint az u. n. országos gazdasági tanácsot a mezőgazdaság részéről alkalmasabbnak valljuk.

Az országos gazdasági tanácsot országos szükség létesítette. Működési körébe a mezőgazdasági érdekek középponti képviselője bizonyára beilleszthető lesz.

Egy országos erdőgazdasági tanács létesítését ugyanis sürgetik a nemzetháztartás sokoldalu érdekei, amelyek előtt kitérni nem lehet. Mi ezt az intézményt valljuk legalkalmasabbnak arra, hogy az erdőgazdasági érdekképviselőt megfelelő középponti szerve is legyen.

Nem éppen a paritás elve, tehát formai okok, de az erdőgazdaságnak a nemzetháztartásban joggal elfoglalt fontos szerepe kívánja ezt. Az erdőgazdasági tanácsot ugyanis olyannak képzeljük és kívánjuk, amelyben a magyar erdőgazdaság megtalálhatja azokat a garanciákat, amelyeket az érdekképviselő fontos intézménye létesítésénél az erdőgazdaság jogos érdekei biztosításául jó eleve és teljes mértékben szereznie kell.

Az országos erdőgazdasági tanács intézménye betetőzné tehát azokat a garanciális biztosítókat, amelyeket a mező- és erdőgazdasági érdekképviselő létesítésénél a fentiek okából kívánunk s úgy a nemzetháztartás, mint a magyar erdőgazdálkodás érdekeit szolgálni hivatott kamarai intézmény létesítéséhez a magunk részéről feltételül szabunk.

Leirtuk mindezt, mert ismerni véljük a magyar mező- és erdőgazdálkodás szükségleteit. És leirtuk, mert így és csak ilyen alapon hiszszük megoldhatni a mező- és erdőgazdasági érdekek képviselőjét olyan közösségben, mely az őstermelés e két legfontosabb ágazatának, épp úgy mint a magyar nemzet háztartásának talán jó sikerrel megfelelhessen.

